

mærkninger giver mig dog Anledning til at omtale disse Forhold lidt nærmere.

Ved disse Lovforslag tilstræber man at skabe en Reform, som skulde gavne visse Dele af Befolkningen, ved at man opretter Landbrug i en saadan Brugsform, som vi finder, vi trænger til her i Danmark. Vi ønsker at faa oprettet Brug som har Betingelser for at blive til Lykke og Glæde for Indehaverne, og vi mener, at alle Forhold i saadanne smaa Hjem netop byder disse Betingelser. Den anden Part, der er interesseret i denne Lovgivning, er dem, der som Følge af disse Lovforslags Gennemførelse vil komme til at afgive Jord eller ændre deres Bedrifter. Til disse hører Lensbesidderne, Herregaardsejerne og Herregaardsforpagterne.

Om Lensbesidderne udtalte jeg forleden Dag, at jeg havde den Erfaring fra min Egn, at mange af disse Hovedgaarde stod tomme, fordi Herskaberne boede i Udlandet og sjælden kom til deres Godser, fraregnet en 14 Dages Tid for Jagtens Skyld; og det eneste, jeg kunde se, at de udrettede for vort Land, samfundsmæssigt set, var, at de brugte de Penge, som Godsets Folk skrabede sammen til dem, i Udlandet. Jeg synes ikke, at man kan indvende noget imod en saadan Udtalelse, som ikke er rettet imod nogen enkelt Godsejer, men kun er et Udtryk for det, jeg mener, at disse Besiddelser samfundsmæssigt set yder vort Land. De, der er Indehavere af dem, kan bruge deres Indtægter, paa hvilken Maade de vil, og hvor de vil. Jeg synes derfor, at det er fuldkommen berettiget, at man netop overfor dem, der vil kunne faa Gavn af Reformen, fremhæver de samfundsmæssige Virkninger af, at man forringer Antallet af de Herregaarde, vi har her i Danmark, ved den Lovgivning, vi her er inde paa.

Om Herregaardsforpagterne udtalte jeg, at hele den Maade, disse Brug blev drevet paa, saa vidt jeg kendte den, og Virkningerne deraf var saadanne, at man ikke kunde være ked af, om de forsvandt sammen med Godsernes Besiddere. Naa, de to Ting hører jo sammen; naar der ikke bliver flere Herregaarde, bliver der heller ikke flere Forpagtere. Taget ganske i Almindelighed er Forholdet dette, at de store Godser som Regel ikke har Raad eller maaske ikke har Villie til at give danske Arbejdere en saadan Løn, at disse kan væretjente med at tage Arbejde der. Derfor maa de indforskrive fremmed Arbejdskraft. Jeg forudsætter, at dette ikke sker af den Grund,

at de vedkommende principmæssigt ikke vil have danske Arbejdere. Jeg antager, at det er, fordi de kan faa den fremmede Arbejdskraft for en billigere Betaling end den Løn, de maa give danske Arbejdere. Kendsgerningerne taler her et tydeligt Sprog og understreger Rigtigheden af min Paastand; de, der er kendt med Forholdene ude paa Landet, kan ikke være uvidende om, at der ude omkring ved Herregaardene er store Arbejderkaserner, Polakkaserner, og dette er, mener jeg, et Udtryk for min Paastands Rigtighed.

Jeg føjede for øvrigt til forleden Dag, at der var jo ingen Regel uden Undtagelse, men i al Almindelighed var Forholdet saadan. Det ærede Medlem sagde, at jeg havde gjort Undtagelsen til Regel. Nej, dette er ikke rigtigt. Jeg vil snarere sige, at det ærede Medlem nævnedes nogle Undtagelser, der bekræfter Regelen. Saadan er Forholdet, men det er muligt, at det ærede Medlem ser noget anderledes paa det. Vi andre, som har set Virkningerne af denne Brugsform baade socialt og kommunalt, kan ikke undlade at være opmærksomme paa, at set fra disse Synspunkter vilde der ingen Skade ske, selv om disse Brugs Arealer blev noget beskaaret og indskrænket. Jeg skal ikke nærmere dokumentere min Paastands Rigtighed ved Tal, men som en Kendsgerning fastholder jeg, at Herregaardsarbejderne i mange Aar har ført en kummerlig Tilværelse. Ude fra min Egn kan jeg nævne det ærede Medlem talrige Eksempler paa, at man for blot faa Aar siden saa Herregaardsarbejderen møde hver Dag paa Arbejde og hans Kone stille paa Herregaarden for at malke Kl. 4 om Morgen og hver Eftermiddag hele Aaret rundt. Det er kun faa Aar siden, at en stor Herregaard i mit Nabolag gav en Kone 83 Øre om Dagen paa egen Kost for at malke 22 Køer; og saa maatte hun gaa en Fjerdingvej for at komme til Gaarden, maatte staa op Kl. 3 om Natten hele Vinteren igennem. Jeg tror, alle vil erkende, at det er en kummerlig Tilværelse for en saadan Dagløn. Jeg synes derfor, det ærede Medlem brugte for kraftige Udtryk, naar han betegnede min Karakteristik som uværdig og forunderlig. Jeg venter med største Sindsro paa det nærmere Angreb fra det ærede Medlem, naar han om kort Tid faar Ordet. Jeg har benyttet Lejligheden til ved disse Bemærkninger at understrege, hvad jeg mener. Mine Bemærkninger gaar altsaa ikke ud paa at angribe nogen enkelt, men tjener kun til at illustrere, hvad man